

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Ontwikkeling Kogerveldwijk, Zaandam

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

4 mei 2022 / projectnummer: 3633

1 Advies over het MER in het kort

De gemeente Zaanstad werkt aan de ontwikkeling en transformatie van Kogerveldwijk. De gemeente wil hier in totaal 2000 tot 3100 woningen bouwen. De wijk bestaat uit vier buurten met elk een eigen karakter¹. De meeste woningen zullen komen in de Hofwijk en in de Boerejonkerbuurt. In deze laatste wijk zitten ook veel bedrijven, waarvan een gedeelte zal verdwijnen of worden vervangen door nieuwe bedrijven en voorzieningen.

Voor het besluit over de ontwikkeling van het gebied is een milieueffectrapport (MER) opgesteld. De gemeenteraad van Zaanstad heeft de Commissie gevraagd te adviseren over het MER. In dit advies spreekt de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie') zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

Wat blijkt uit het MER?

In deel A van het MER zijn twee alternatieven uitgewerkt: het 'basisalternatief' met een toename van 2000 woningen en 83.000 m² aan 'niet wonen-functies' en het 'maximaal alternatief' met een toename van 3100 woningen en 72.500 m² aan 'niet wonen-functies'. De milieueffecten van de alternatieven zijn beschreven en beoordeeld. Ook zijn ze getoetst aan de mate waarin de ambities worden gehaald.² Uit het MER blijkt dat voor beide alternatieven overwegend verbeteringen³ optreden in het geluidklimaat. Ook hebben de alternatieven een positief effect op de sociale inclusiviteit⁴ en op de ruimtelijk-visuele kwaliteit.

Deel B van het MER werkt vervolgens alternatieven uit voor oplossingen in mobiliteit en het verminderen van de geurhinder. In deel C van het MER worden de resultaten van deel A en B uitgewerkt in milieuspelregels en is een monitoringplan opgenomen.

Negatieve effecten zijn er volgens het MER op het aspect geur. Hier scoort het 'maximaal alternatief' het minst goed, omdat er meer woningen in door geur belaste gebieden worden gebouwd. Ook voor mobiliteit worden er met name voor het aspect parkeren negatieve effecten voorzien.

Wat is het advies van de Commissie?

Het MER is duidelijk opgezet, bevat veel informatie en is goed leesbaar. De Commissie heeft waardering voor de gehanteerde, overzichtelijke fasering: eerst worden de effecten beschreven, dan de maatregelen om deze te voorkomen en vervolgens zijn op basis hiervan concrete milieuspelregels voor de uitvoering geformuleerd.

De Commissie signaleert bij de toetsing van het MER dat er nog belangrijke informatie ontbreekt. Het aanvullen van die informatie is essentieel om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over de bestemmingsplannen voor de Kogerveldwijk. Het gaat om de volgende punten:

¹ De Boerejonkerbuurt (mix wonen en werken: transformatiegebied), Hofwijk (wonen), Kogerveldbuurt (wonen: beheer en herinrichting), Oostzijderveld.

² Bereikbaarheid, verstedelijking en economie, gezondheid, ruimtelijke kwaliteit, duurzaamheid, veiligheid, kansgelijkheid.

³ Op een paar plekken treedt wel een verslechtering op.

⁴ Een inclusieve samenleving is een open samenleving, waaraan iedereen en alle sociale groepen meedoen, met gelijkwaardige rechten en plichten.

- **Onvoldoende inzicht in de transformatie en ontwerp van de Kogerveldwijk als geheel, zowel in de toelichting en onderbouwing als in kaartmateriaal.** Ook ontbreekt een onderbouwing van al gemaakte keuzes. De plannen zijn daardoor onvoldoende in samenhang onderzocht en niet duidelijk is of knelpunten met de gekozen opzet maximaal worden opgelost en in hoeverre ambities kunnen worden verwezenlijkt.
- **Onvoldoende inzicht in maximale mogelijkheden om milieuhinder voor de inwoners van de wijk zoveel mogelijk te beperken.** De twee onderzochte alternatieven verschillen alleen in omvang van het programma en niet in het oplossen van knelpunten of het halen van ambities.⁵ Verder ontbreekt er onderzoek naar bronmaatregelen om de geurhinder te verminderen. Ook is niet voldoende invulling gegeven aan de ambities om fiets, ov, lopen en deelmobiliteit te stimuleren en autoverkeer te verminderen, terwijl hier veel mogelijkheden voor denkbaar zijn.
- **Onvoldoende informatie over de effecten op leefbaarheid en gezondheid.** Er ontbreken gegevens over gezondheid in relatie tot geluid, geur en luchtkwaliteit, zowel voor de referentiesituatie als voor de alternatieven.
- **Onvoldoende inzicht in de effecten op natuurgebieden.** Over de stikstofdepositie ontbreekt een beschouwing over de mogelijke maximale gevolgen voor de natuurgebieden voor zowel de aanleg- als gebruiksfase. Er is niet aangegeven welke bronmaatregelen worden genomen om een mogelijke toename te voorkomen. Het MER maakt ook nog niet duidelijk of veranderingen in het grondwaterpeil in het plangebied de omliggende natuurgebieden kan beïnvloeden.

De Commissie adviseert deze informatie in een aanvulling op het MER op te nemen en dan pas een besluit te nemen over de ontwikkeling van Kogerveldwijk. De Commissie heeft alleen ontwerp-bestemmingsplan Jonker Juffer in dit advies betrokken. De gemeente moet bij het vaststellen van de vervolgbesluiten zorgvuldig nagaan of het MER hieraan ten grondslag kan liggen.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar oordeel toe en geeft ze aandachtspunten voor het vervolgtraject.

⁵ Wel zijn er in deel B een aantal maatregelen onderzocht en in deel C zijn milieuspelregels geformuleerd.

Figuur 1. Ligging van Kogerveldwijk, het plangebied, met de verschillende buurten.

Aanleiding MER

De gemeente Zaanstad wil de Kogerveldwijk transformeren tot een wijk, waarin 2000 - 3100 extra woningen zullen worden gebouwd en waarin tevens nieuwe ruimte ontstaat voor bedrijven en voorzieningen.

Om het plan uit te kunnen voeren moet een nieuw bestemmingsplan worden vastgesteld. Om de milieueffecten volwaardig bij dit besluit te kunnen meewegen is een plan- en project-MER opgesteld (Besluit m.e.r. D11.2). Initiatiefnemer voor het bestemmingsplan is het college van burgemeester en wethouders van Zaanstad. De gemeenteraad is bevoegd gezag voor het vaststellen van het bestemmingsplan. De gemeente heeft ervoor gekozen een MER op te stellen voor de hele wijk. De besluitvorming vindt in fases plaats in de vorm van verschillende (deel)bestemmingsplannen.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag - in dit geval de gemeente Zaanstad - besluit over het bestemmingsplan.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan vermeld in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer [3633](#) op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe en geeft zij adviezen voor de op te stellen aanvulling. Deze adviezen zijn opgenomen in een tekstkader. Naar het oordeel van de Commissie is het uitvoeren ervan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming door de gemeente Zaanstad.

In de tekst wordt ook een aantal aanbevelingen gedaan. Deze zijn bedoeld om de kwaliteit van de besluitvorming, nu en in de toekomst, te verbeteren.

2.1 Onderzoek van alternatieven

Het eerste besluit waarvoor dit MER is opgesteld, is het bestemmingsplan Jonker Juffer. Dit betreft slechts een klein deel van de wijk. De besluiten over de inrichting van andere buurten in de wijk worden later genomen. Het MER beschrijft wel de effecten van de plannen voor de hele Kogerveldwijk. Desondanks mist de Commissie inzicht in de transformatie en het ontwerp van de Kogerveldwijk als geheel⁶. De plannen zijn daardoor onvoldoende in samenhang onderzocht. Hierdoor wordt niet duidelijk of knelpunten met de gekozen opzet maximaal worden opgelost en of en in hoeverre ambities kunnen worden verwezenlijkt. Hieronder wordt dit toegelicht.

Omdat er in de wijk een behoorlijke milieubelasting is door de aanwezige bedrijven, de nabijheid van de A8 en het spoor, staan de gezondheidssituatie en de kwaliteit van de leefomgeving voor zowel de huidige als toekomstige bewoners onder druk. Tegelijkertijd heeft de gemeente veel ambities, bijvoorbeeld voor het aantal te bouwen woningen, maar ook voor de kwaliteit van de leefomgeving en voor duurzame mobiliteit. Deze ambities kunnen botsen en zijn misschien niet allemaal haalbaar. Onduidelijk is voor welke ambities in dergelijke gevallen wordt gekozen.

Het is daarom extra van belang in het ontwerpproces van de nieuwe wijk en het bijbehorende alternatievenonderzoek 'de hoeken van het speelveld' op te zoeken. Daarin wordt dan onderzocht hoe een zo goed mogelijke leefomgeving kan worden gecreëerd en of er geen mogelijkheden over het hoofd worden gezien. Nu verschillen beide hoofdalternatieven in het deel A van het MER ('basis alternatief' en 'maximaal alternatief') alleen in het aantal woningen en omvang van bedrijvigheid, maar zoeken deze niet de grenzen op.

Uit de effectbeschrijving van de beide alternatieven blijkt dat vooral voor mobiliteit en geur negatieve effecten worden verwacht. Daarom zijn voor deze aspecten in deel B alternatieven uitgewerkt. Voor mobiliteit is dit echter te globaal gebeurd (zie ook paragraaf 2.4 van dit advies), waardoor onvoldoende in beeld is gebracht, wat het effect is van de maatregelen op de modal split. Het is daardoor niet goed mogelijk te beoordelen of de ambitie om het autoverkeer te verminderen met de uitgewerkte alternatieven ook daadwerkelijk kan worden gehaald. Voor geur (zie paragraaf 2.2) zijn geen bronmaatregelen onderzocht. Met effectieve bronmaatregelen zouden meer mogelijkheden ontstaan om de kwaliteit van de leefomgeving te optimaliseren. Ook is niet onderzocht of een andere indeling van het woningbouwprogramma, waarbij heel Kogerveldwijk wordt betrokken, tot een betere gezondheidssituatie leidt.

De Commissie concludeert dan ook dat er in het ontwerp aanzienlijk meer mogelijk was geweest met minder milieuhinder voor de huidige en nieuwe bewoners. Een alternatief dat invulling geeft aan deze mogelijkheden, is in het MER niet onderzocht. Thema's waren dan bijvoorbeeld geweest een zo duurzaam en/of groen mogelijke opzet van de wijk⁷, een

⁶ Zowel in tekst als in beeldmateriaal.

⁷ Denk aan natuur in de stad, overkluizing van de A8 en aan ecologische verbindingen met de aangrenzende NNN- en Natura 2000-gebieden.

maximaal verbeterde mobiliteit en/of een optimale inrichting vanuit leefbaarheid en gezondheid inclusief het nemen van bronmaatregelen⁸. Met een dergelijk alternatief komt voor de besluitvorming beter in beeld wat er maximaal mogelijk is om de eigen ambities te halen en wat daarvan de milieugevolgen zouden zijn, in vergelijking met het 'basisalternatief' en het 'maximaal alternatief'.

De Commissie adviseert het MER aan te vullen met:

- Een integrale en samenhangende weergave van het ontwerp van de hele wijk en een onderbouwing van al gemaakte keuzes (inclusief ambities en prioriteiten daarin). Illustreer dit met duidelijk kaartmateriaal.
- De uitwerking van een integraal en samenhangend alternatief, waarin leefbaarheid en gezondheid, natuur in de stad en duurzame mobiliteit centraal staan. De effecten van dit alternatief dienen te worden vergeleken met de beide alternatieven in het MER. Op basis hiervan kan de gemeente het milieubelang volwaardig meewegen en tegelijkertijd inzicht geven in de gevolgen voor milieu en leefomgeving van verschillende keuzes.

Het MER is ook opgesteld voor de vervolg deel–bestemmingsplannen. Het risico bestaat dat de informatie uit het MER dan niet meer actueel is. De Commissie beveelt aan bij de volgende deelbestemmingsplannen voor de andere delen van de Kogerveldwijk steeds zorgvuldig na te gaan of de informatie in het MER nog klopt en actueel en volledig is⁹. Is dit niet het geval dan moet dit worden aangevuld met aanvullende milieu–informatie.

De opmerkingen en aanbevelingen in deze paragraaf worden hieronder in paragrafen 2.2 tot en met 2.4 per milieuaspect uitgediept.

2.2 Leefbaarheid en gezondheid

Ambities voor leefkwaliteit en gezondheid

Het MER beschrijft de gemeentelijke ambities voor de leefkwaliteit en de gezondheidssituatie van de wijk.¹⁰ Het MER maakt echter niet voldoende duidelijk hoe er voor gezorgd wordt dat al deze ambities gerealiseerd worden.

Het MER stelt: "De gezondheid beschermende aspecten in relatie tot de traditionele milieuthema's geluid, luchtkwaliteit, geur en externe veiligheid zijn reeds aan de orde gekomen in hoofdstukken 6 t/m 9." Voor geluid, lucht en ook deels geur wordt echter niet ingegaan op de omvang van de blootstelling (aantal woningen en de belasting aan geluid, lucht en geur) en de daaraan gerelateerde gezondheidseffecten. Dit is extra belangrijk omdat het gebied behoorlijk belast is door geluid van rijkswegen, spoor en bedrijven en de geur van cacaobedrijven.¹¹

⁸ Alternatieve keuzes voor de verdichting. Voorbeeld: er is nu voor gekozen om veel woningen in de geurbelaste Boerejonkerbuurt te bouwen en de Kogerveldbuurt nauwelijks te verdichten. Dit betekent veel maatregelen in de Boerejonkerbuurt. Welke keuzemogelijkheden zou een andere ruimtelijke verdeling van de woningen opleveren in termen van leefbaarheid, groen of mobiliteit? Het is van belang de keuzemogelijkheden te expliciteren.

⁹ Ook in relatie tot de cumulatie van effecten in de hele wijk.

¹⁰ Meer ruimte voor fietsers en wandelaars, minder barrières, groene plekken aan de Zaan, ontmoeten, veilige speelplekken, duurzaam en meer groen en verbeteren van de gezondheidssituatie in de Kogerveldwijk.

¹¹ Daarnaast is het verbeteren van de gezondheidssituatie in de wijk een van de ambities van de gemeente.

De Commissie adviseert het MER aan te vullen met een kwantitatieve beschrijving van de gezondheidssituatie in de verschillende delen in de wijk en in de wijk als geheel in de referentiesituatie en in de alternatieven.

Geur

Karakteristiek voor Zaanstad is de cacao-industrie met haar kenmerkende geur. In het MER worden twee belangrijke geurbronnen besproken: Gerkens Cacao Cargill en Olam.¹² De geurcontouren lopen over het plangebied heen. In het Zaans geurbeleid wordt de geurcontour van $H=-1$ als streefwaarde gehanteerd en $H=-0,5$ als ambitiewaarde.¹³ Woningbouw binnen de $H=-1$ contour (overschrijding streefwaarde) is alleen mogelijk als er voldoende waarborgen bestaan voor een gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit en als dit goed gemotiveerd wordt. Relevante factoren hierbij zijn bijvoorbeeld de ernst van de overschrijding en het aantal woningen, dat reeds in het gebied is gelegen.

De Boerejonkerbuurt Noord ligt grotendeels binnen de contour van $H=-1$ van zowel Olam als van Gerkens Cacao Cargill. De westelijke helft van Boerejonkerbuurt Zuid ligt binnen deze geurcontour van Gerkens Cacao Cargill. De geurcontouren van $H=-0,5$ worden niet weergegeven. Het MER constateert dat nieuwe bewoners mogelijk geurhinder kunnen gaan ervaren. Onduidelijk is hoeveel woningen in de referentiesituatie en bij de twee alternatieven binnen de streefwaarde en de ambitiewaarde liggen, hoe groot de overschrijding is en wat de omvang van de te verwachte hinder is.

Uit het "Ontwerp Bestemmingsplan bijlage toelichting" blijkt dat aan Olam op 24 maart 2021 een revisie-omgevingsvergunning inclusief een besluit met maatwerkvoorschriften is verleend. In de vergunning zijn maatregelen opgenomen om de geurhinder te verminderen. Deze maatregelen moeten binnen 36 maanden genomen zijn. Het effect van de te nemen maatregelen is inzichtelijk gemaakt in een geurrapport. Het plangebied dat nu net binnen de streefwaardecontour ligt komt dan ver buiten de verwachte streefwaardecontour te liggen. Deze informatie is erg summier opgenomen in het MER. Uit het "Ontwerp Bestemmingsplan bijlage toelichting" blijkt ook dat een derde geurbron, Cargill Aurora, geurcontouren heeft die reiken tot in het plangebied. Deze informatie ontbreekt in het MER.

In het MER is aangegeven, dat bij overschrijding van de streefwaarde (binnen $H=-1$ -contour) aanvullende bouwkundige maatregelen moeten worden genomen om de geurbelasting laag te houden. Het gaat om het aanbrengen van geurfilters in de woningen en/of om zorg dragen dat de inpandige luchtverversing afkomstig is van de lizijde van het gebouw. Hiermee zouden voldoende woningen en voorzieningen gerealiseerd kunnen worden. Ook zou dan een acceptabel woon- en leefklimaat worden gewaarborgd. In het MER is niet aangegeven wat de effectiviteit is voor de geurhinder van deze maatregelen. De onderbouwing ontbreekt of deze maatregelen voldoende waarborgen geven voor een goede omgevingskwaliteit.

¹² In het *Ontwerp Bestemmingsplan*, bijlage toelichting, wordt overigens nog een derde geurbron aangegeven Cargill Aurora.

¹³ H staat voor de Hedonische waarde, een maat voor de (on)aangenaamheid van een geur, uitgedrukt op een schaal van $H=-4$ (uiterst onaangenaam) tot $H=+4$ (uiterst aangenaam).

De Commissie adviseert het MER aan te vullen met de volgende informatie:

- De geurcontouren van H=-0,5 of, indien niet beschikbaar, de geurcontouren die overeenkomen met een lagere hedonische waarde dan -1 en de contouren van het bedrijf Cargill Aurora.
- Het aantal woningen en de geurbelasting en de omvang van de verwachte (ernstige) hinder in de referentiesituatie en in de alternatieven.
- Onderbouwing van de effectiviteit van de bouwkundige maatregelen voor een goede omgevingskwaliteit.

Geluid

In het MER zijn illustratieve kaarten met geluidcontouren opgenomen, maar deze maken niet duidelijk hoe hoog de belasting op de woningen en andere gevoelige bestemmingen is. Onderdeel van de plannen is om een aantal woongebouwen tot 14 verdiepingen hoog te bouwen, onder andere langs de A8.

In het MER ontbreekt informatie over de geluidbelasting ter plaatse van woningen en over de ernst en omvang van gezondheidseffecten¹⁴ voor zowel de referentiesituatie als de alternatieven. Ook is de geluidbelasting op hogere bouwlagen niet onderzocht, terwijl de geluidbelasting daar hoger kan zijn dan op de standaardhoogte van 4,5 meter.

Tegelijkertijd stelt het MER: "De cumulatieve geluidbelasting laat zien dat de situatie in de referentiesituatie niet wenselijk is om in te wonen." De situatie verbetert wel iets bij de alternatieven, maar niet duidelijk is of dit ook leidt tot een vermindering van gezondheidseffecten.

De Commissie adviseert het MER aan te vullen met de volgende informatie:

- De geluidbelasting ter plaatse van woningen en andere gevoelige bestemmingen en op verschillende bouwhoogten in de referentiesituatie en in de alternatieven.
- De ernst en omvang van gezondheidseffecten.

Lucht

Er is een maximale toename van 2,5 µg/m³ NO₂ op een rekenpunt aan de Pro Patriastraat. Een dergelijke toename heeft gezondheidskundige betekenis, maar het MER bespreekt deze niet. In het maximaal alternatief is de maximale toename in die straat 2,2 µg/m³. Het MER stelt: "Ondanks dat de intensiteiten hier toenemen, zijn de bedrijfsemisies in de 'maximaal variant' flink lager dan in de referentiesituatie." Een logische conclusie lijkt dat dit het gevolg is van het vertrek van bedrijven in het 'maximaal alternatief'. In het MER ontbreekt een overzicht van bedrijven, die in het plangebied blijven en die uit het plangebied vertrekken, inclusief de daaraan toegeschreven emissies. Dit is belangrijk voor het vergelijken van de alternatieven en kan ook van belang zijn voor de mogelijkheid om de stikstofuitstoot te salderen.

De Commissie adviseert het MER aan te vullen en beter navolgbaar aan te geven welk type bedrijven en/of welke milieucategorieën zullen worden uitgeplaatst, welke ervoor terug komen en wat de gevolgen voor de emissies naar de lucht zijn.

¹⁴ Omvang ernstige hinder en slaapverstoring.

Ruimtelijke kwaliteit

In het MER ontbreken kaartbeelden met korte toelichtingen van de alternatieven met de hoofdopzet van de openbare ruimte en hoe de woningen over de wijk verdeeld worden. Een deel van de woningen wordt gebouwd op de locatie van leegstaande bedrijvengebouwen (transformatiegebied). In beide alternatieven zal het toevoegen van woningen en andere voorzieningen leiden tot verdichting. Gezien de aard van de beoogde verdichting kunnen de effecten aanzienlijk zijn. Ook de bouwhoogte is niet aangegeven. Deze aspecten zijn van belang om het realiseren van de ambities en de effecten op leefkwaliteit, gezondheid en ruimtelijke kwaliteit goed te kunnen beoordelen.

Een punt hierbij is dat het MER ruimtelijke kwaliteitsaspecten van de alternatieven op verschillende plekken in het MER beschrijft en beoordeelt. Deels komen deze terug in het beoordelingskader onder 'sociale inclusiviteit', deels in de tekst onder 'effecten op de leefomgeving', deels onder landschap en deels in de toets aan de ambities. Het ontbreken van een integrale beschrijving maakt de beoordeling van de effecten lastig.

De Commissie adviseert het MER aan te vullen met een beknopte integrale beschrijving van de beoogde ruimtelijke kwaliteit van de wijk, waarin de belevingswaarde, gebruikswaarde en toekomstwaarde in samenhang aan bod komen.

Hinder tijdens de uitvoering

Het MER geeft aan dat tijdelijke milieu- en hindereffecten kunnen optreden tijdens de verschillende werkzaamheden.¹⁵ Het hanteren van een globale fasering kan helpen om ongewenste milieueffecten te voorkomen. Aangegeven is dat er verschillende uitgangspunten en maatregelen kunnen worden gehanteerd bij het bepalen van de invulling van de fasering. Het MER werkt dit niet uit.

De Commissie beveelt aan om voorafgaande aan de uitvoering maatregelen uit te werken om de hinder zoveel mogelijk te beperken.

2.3 Natuur

Stikstofdepositie

In de omgeving van het plangebied liggen kwetsbare gebieden, die reeds overbelast zijn door stikstof. Het MER geeft op basis van de Stikstofberekening Kogerveldwijk (bijlage 5) en de Natuurtoets (bijlage 6) aan dat in de aanleg- en gebruiksfase mogelijk sprake kan zijn van extra uitstoot van stikstof, bijvoorbeeld door extra verkeersbewegingen. De conclusie is vervolgens dat, om deze effecten te onderzoeken, voorafgaande aan de werkzaamheden een nieuwe AERIUS berekening nodig is.¹⁶ Uitgaand van 'alternatief maximaal' kan volgens het MER een geringe toename op overbelaste Natura 2000-gebieden in de gebruiksfase niet worden uitgesloten.

¹⁵ Dit geldt ook voor het stuiven van zand en ander fijnkorrelig bouw materiaal, vooral in perioden van droogte. Dit kan stofhinder veroorzaken voor aangrenzende functies.

¹⁶ De Commissie heeft begrepen dat dit per deelproject zal gebeuren.

De Commissie sluit ook niet uit dat in de aanlegfase sprake zal zijn van een hogere stikstofuitstoot ten opzichte van de actuele situatie. Hoewel voor projecten waarvan aanlegwerkzaamheden leiden tot extra stikstofdepositie sinds juli 2021 geen vergunningplicht geldt¹⁷, is het voor het MER wel nodig deze effecten in beeld te brengen en ook inzicht te geven in mogelijke bronmaatregelen en andere maatregelen om zo effecten te voorkomen.

Een hogere uitstoot van stikstof kan de omliggende Natura 2000-gebieden¹⁸ waar deze neerslaat negatief beïnvloeden omdat verschillende habitattypen en leefgebieden al overbelast zijn. Omdat er dus mogelijk significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden kunnen optreden, is het de vraag waarom geen Passende beoordeling voor het geheel aan activiteiten is opgesteld. Deze hoeft als zodanig geen onderdeel te zijn van het MER. De milieu-informatie ervan is echter wel nodig om de gevolgen van het plan in beeld te hebben en om keuzes te kunnen maken (planaanpassing door nadere bronmaatregelen bijvoorbeeld). De Commissie is van mening dat:

- Effecten onderschat kunnen zijn omdat de effecten van de aanlegfase niet zijn beschouwd.
- Nadere keuzes nu mogelijk nodig zijn en niet doorgeschoven kunnen worden. Daarbij kan worden gedacht aan additionele bronmaatregelen of mogelijkheden voor interne saldering. Deze moeten wellicht ook in samenhang met andere milieuthema's worden beschouwd, zoals de reductie van geurbronnen.
- Pas laat in het proces zou kunnen blijken dat zonder grotere aanpassingen geen natuurvergunning kan worden verleend.

De Commissie adviseert het MER aan te vullen met:

- een beschouwing van de stikstofdepositie voor de aanlegfase: inschatting aard, duur en omvang en indicatieve beoordeling van de gevolgen;
- in beeld brengen van (bron)maatregelen, passend bij het planniveau van het project, om een toename van stikstofdepositie te voorkomen.

Risico op verdroging

Het plangebied grenst –gescheiden door de A8– aan het verdrogingsgevoelige natuurgebied Jagersveld¹⁹ en ligt op iets meer dan een kilometer afstand van de polder Westzaan²⁰. Een grondwaterdaling in deze gebieden – hoe gering of tijdelijk ook – kan tot ernstige natuurschade leiden. Het MER schrijft: “Voor verdere planontwikkeling is het van belang dat er onderzocht wordt wat het effect is van de ontwikkeling op de grondwaterstanden zowel bij hoge grondwaterstand als bij lage grondwaterstanden.”²¹

Aangezien de mogelijkheid bestaat dat er ondergrondse ingrepen plaatsvinden in Kogerveldwijk (onder andere diverse grondwerkzaamheden en parkeergarages) bestaat ook de mogelijkheid dat er wijziging in de grondwaterstanden zal optreden die de omliggende

¹⁷ Op 1 juli 2021 is artikel 2.9a van de Wet natuurbescherming (Wnb) in werking getreden, en tegelijk artikel 2.5 Besluit natuurbescherming. Hierin wordt bepaald dat de stikstofeffecten uit de bouwfase (met inbegrip van de daarmee samenhangende vervoersbewegingen) niet betrokken hoeven te worden bij het besluit over een natuurvergunning. Deze wetswijziging heeft geen betrekking op de inhoud van plan-m.e.r. en project-m.e.r.

¹⁸ Waaronder “Wormer- en Jisperveld en Kalverpolder” en “Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske”.

¹⁹ Het Jagersveld maakt deel uit van Natuurnetwerk Nederland (NNN).

²⁰ Natura 2000-gebied.

²¹ Pagina 166.

natte natuurgebieden beïnvloeden. Dit kan leiden tot verdroging of hydrologisch herstelbeheer in de weg staan. De effecten op het grondwater voor beide alternatieven worden daarom vooralsnog beoordeeld als licht negatief (0/-). In het MER is niet verder onderzocht wat hiervan de gevolgen zijn voor het Jagersveld en welke maatregelen kunnen worden genomen om dit te voorkomen.

De Commissie adviseert het MER aan te vullen met een beschouwing over de effecten van de ingrepen op de grondwaterstanden en op de effectiviteit van hydrologische herstelmaatregelen in de natuurgebieden in de omgeving.

Flora en fauna

Het MER geeft aan dat er negatieve effecten op beschermde soorten zullen optreden en dat mitigerende maatregelen nodig zullen zijn om deze weg te nemen. Aangegeven wordt dat dit door “het opstellen van enkele spelregels wel te voorkomen is en met aanvullende maatregelen zijn de mogelijke effecten zelfs verder te beperken op diverse plekken in Kogerveldwijk.” De beoordeling wordt dan ook na deze spelregel(s) aangepast van negatief (-) naar positief (+). De Commissie vraagt zich af of dit realistisch is en of de voorgestelde maatregelen wel doelmatig zijn.²²

Indien de maatregelen leiden tot aanpassing van groen dan ligt het voor de hand deze bij de alternatievenuitwerking (zie ook paragraaf 2.1) te betrekken. De Commissie constateert dat de ontwikkeling van Kogerveldwijk kansen biedt voor nieuwe ecologische kwaliteiten. Natuur-inclusief bouwen zorgt voor positieve effecten op flora en fauna. Spelregels in de alternatieven kunnen de effecten optimaliseren. Ook meer samenhang met de Zaan en met het omringende landschap draagt in positieve zin bij aan de ecologische ontwikkeling.

De Commissie beveelt aan bij de uitwerking van het bestemmingsplan concreet aan te geven welke mitigerende maatregelen zullen worden genomen en wat het effect hiervan is.

2.4 Mobiliteit en verkeer

In paragraaf 2.1 is geadviseerd om een derde alternatief uit te werken, onder andere met een uitwerking van een zo duurzaam mogelijke mobiliteit. In deze paragraaf geeft de Commissie daarvoor handvatten.

Modal split

Het MER beschrijft bij de ambities van het plan dat gestreefd wordt naar een modal shift²³ van auto naar lopen, fietsen en openbaar vervoer. Bij de ontwikkeling van de alternatieven worden vervolgens geen beperkingen opgelegd aan de auto. Integendeel, de infrastructuur voor de auto verbetert zelfs. Het uitgangspunt is zelfs dat geen congestie en/of verslechtering van de bereikbaarheid per auto mag optreden. In dat licht is het logisch dat de scores voor de beide alternatieven op dit punt geen verbetering laten zien.

²² Er verdwijnt leefgebied en daarmee wordt de hoeveelheid voedsel voor vogels en vlermuizen veel kleiner, terwijl ook migratiemogelijkheden van soorten beperkt kunnen worden. Het ophangen van bijvoorbeeld nestkastjes zal dan vaak geen doelmatige maatregel zijn.

²³ Modal split is de verdeling over de vervoerswijzen: auto, ov, fiets, lopen (eventueel gecombineerd met slimme ict). Modal shift is de verandering in modal split.

In deel B van het MER is vervolgens onderzocht hoe –door nadere keuzes te maken– de gevolgen kunnen worden gemitigeerd. De Commissie vraagt zich af of de conclusie terecht is dat alternatief 4 ‘Combinatie van maatregelen’ als beste scoort. Over het algemeen zijn verruiming van de auto–infrastructuur en de andere alternatieven (focus op OV, fiets en lopen en de inzet op vermindering autoverkeer) geen onderling versterkende maatregelen.

Alternatief 3, Vermindering autoverkeer, brengt in potentie de meest positieve milieueffecten voor het aspect mobiliteit. Het MER onderkent dit wel, maar werkt dit niet uit in de conclusies en/of de milieuspelregels in deel C van het MER. Om te komen tot een optimale, duurzame mobiliteit, moet dit verder worden uitgediept. Denk bijvoorbeeld aan de mogelijkheden die een overkluizing van bijvoorbeeld de snelweg biedt ter verbetering van fiets– en wandelverbindingen en/of een vergaande verdichting rondom het station in combinatie met maatregelen om het gehele gebied autoluw in te richten

Ontwikkelingen en trends mobiliteit

In het MER ontbreken beschouwingen over belangrijke trends en wat daarvan de gevolgen (kunnen) zijn voor de toekomstige opzet, inrichting en gebruik van de wijk. Gezien de tijdshorizon (2040 en deels ook 2050) vindt de Commissie dit wel van belang. Het gaat dan om:

- Maatschappelijke trends die kunnen leiden tot mobiliteitsveranderingen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de langdurige effecten van Corona (meer thuiswerken), afnemende focus op autobezit, waardoor deelmobiliteit meer gebruikelijk gaat worden, toename van het aantal éénpersoons huishoudens en vergrijzing.
- Wijzigingen in voertuigtechnologie zoals de opkomst van lichte elektrische voertuigen en verdergaande automatisering²⁴.
- De koppeling tussen energie en mobiliteit. In de tabellen ten aanzien van de energievraag wordt mobiliteit wel genoemd, maar dit wordt niet uitgewerkt. Door de komst van grote aantallen elektrische voertuigen (20% van het wagenpark in 2030, 50% in 2040 en 100% in 2050) zal de lokale energiehuishouding in wijken flink veranderen.

De Commissie adviseert alternatief 3 (MER deel B) voor bovenstaande punten verder uit te werken en zo in vergaande mate de speelruimte van het gehele werkveld mobiliteit te verkennen. De resultaten kunnen worden gecombineerd met het in paragraaf 2.1 gevraagde derde alternatief.

²⁴ Bijvoorbeeld auto's die zichzelf gaan parkeren, waardoor parkeren aan de rand van de wijk haalbaar wordt.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. Annemie Burger (voorzitter)

ir. Tilly Fast

drs. Tjeerd Gorter (secretaris)

ing. Johan Janse

ir. Berdie Olthof

ing. Rob Vogel

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Een besluit over het bestemmingsplan.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit , D11.2, "De aanleg, wijziging of uitbreiding van een stedelijk ontwikkelingsproject". Daarom is een gecombineerd plan- en project-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit

Gemeenteraad van Zaanstad.

Initiatiefnemer besluit

Het college van burgemeester en wethouders van Zoetermeer.

Bevoegd gezag m.e.r.-procedure

De gemeenteraad van Zaanstad.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen en adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiener.nl projectnummer [3633](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

